

על מלה אחת שבשפה העברית התנהגו השבוע מאבק איתנים, בבית המוסד לכל ילד: המונח חשוד. מכביר מחבר המילון העברי גור: חשוד (וי' חלומה), שפלוני עושה דבר רע מבלי לדעת לנכו' ומבלי הוכחות ודאיות. ובמועד קטן יח ע"ב כתוב: אין אדם נחשד בדבר אלא אם כן עשאו ואם לא עשה כולו עשה מקצתו ואם לא עשה מקצתו הרהר בלבו לעשותו.

מומחים גדולים מיחזקאל סהר לא התביישו לצטט את הגדרתו של המילונאי המפורסם למונח זה. ואם לא ציטטוהו — לפחות לא התנגדו להגדרתו של גור. אך השבוע עלה סהר על זוכן העדים בכונה למוטט את אבחנותיו של גור ולשנוע את שלושת השופטים הפרטיות אודות משמעותה המדויקת של המלה חשוד.

אצל מחבר המילון העברי החדש, אברהם אבן-שושן, מוסברת המלה חשוד כמי שנתן עורר חשד נגדו. מי שנוטים לחשוב עליו כי הוא אשם ב... לגבי של יחזקאל סהר אין להגדרתו הללו כל ערך.

קיים גם קנה-מידה אחר, עממי ורשמי כאחד: לגבי כל שוטר וקצין משטרה יש ראל, חשוד הוא אותו אדם אשר, תוך כדי מהלכה של חקירה משטרתית, מתעוררים נגדו חשדות הקושרים אותו עם עבירה בעלת אופי פלילי.

אך לגבי של השוטר מספר 1 לשעבר, אין די בכך, כדי שאדם מסוים יהיה חשוד בעיניו. ומה עוד ששמו של אדם זה הוא — שייקה ירקוני.

כדי שירקוני ייחשב לחשוד בעיני יחזקאל סהר, לא מספיק שהוגשה תלונה ומנוהלת נגדו חקירה ויש בסיס סביר בעיני המשטרה להמשיך החקירה. מצב כזה עדיין איננו חשוד בעיניו. כך הוא טען בפירושו השבוע, באוני שלוש שופטי בית-המשפט המחוזי, ובראשם הנשיא התורן של בית המשפט — וכן בנוכחות התובעת, הסיניגור וקהל עורכי-דין וצופים מכל הסוגים.

★ ★ ★

סהר החוויר כסיר

כשנשאל סהר איך הוא קורא לאדם שנגדו הוגשה תלונה ומנוהלת חקירה ויש בסיס סביר בעיני המשטרה להמשיך של החקירה, ענה כי "כל זה רק בירור ולא הייתי קורא לו חשוד אלא אם יש עליה להאשימו".

כשהבחין סהר בהבעות ההשתוממות שעל פניהם של כל הנוכחים לשמע הגדרה פשוטית וחסרה בסיס מעין זו, מיהר לנסות ולתלות את הקולר בדלותה של השפה העברית.

השפה העברית עודנה עניה מדי בגוונים השונים של חשדות, התפתל, בצורה שעררה את רחמי כל הנוכחים. "אולי לפי מייב ידעתך אתה", קרא לעברו פרקליטו הממוול והשמן יעקב שמשון שפירא.

המשפט העברי, כלכל בתוכו את המלה הגורלית שבגללה הועמד עתה סהר למשפט על עדות שקר, הושמע באותו בית-משפט ובאותו אולם בתחילת חודש אפריל 1957.

"אני לא הייתי מסתכל עליו כעל חשוד", העיד אז המפקח הכללי, בדברו על חקירת המשטרה בעניני ירקוני בקשר לתיק אירס"ו. "אני בתור איש משטרה — חס ושלום!"

כאשר נטלה לידה השבוע, התובעת הנגדי רצת וחדת-הלשון, ויקטוריה אוסטרובסקי, הן, את גיליון עדותו של סהר באותו משפט וקראה לפניו את המשפט שפיו השמיע, החוויר סהר כסיר. "אינני בטוח שהביטוי הזה התייחס לתיק אירס"ו, העיר מי שהיה עד והפך בינתיים לנאשם במתן עדות שקר.

"אני חושב שאחת השאלות היתה האם עשית עסקים עם ירקוני? כי ירקוני המן נוהג לקנות מכונות משומשות ממשרד הן בטחון ועד כמה שכרוני אינו בוגד בי, השאלה היתה, האם עשית עסקים עם ירקוני ואם כתיש משטרה היית עושה עסקים עם ירקוני? ואני מניח שהתשובה הזו התייחסה לשאלות אלו".

אך סהר היה זהיר. הוא סתר מיד גם את הגדרתו החדשה. "אינני יכול להגיד אם התשובה לא התייחסה לתיק אירס"ו. הזירה את השופט, "כל מה שאמרתי בתיק הזה בבית-הדין האזרחי היה על סמך איני פורמצייה שקיבלתי ממר זלינגר".

לפי האינפורמציה שקיבל המפכ"ל, לדיבריו, מאברהם זלינגר, ראש אגף החקירות שלו, קבע סהר בבטחון כי שייקה ירקוני, ירדו האישי של סגנו עמוס בן-גוריון, אינו חשוד. כמוכן לפי מושגיו שלו על ה"מונח העברי המסובך הזה, בעצם, לא היתה לו ברירה, למפכ"ל התוהה, אלא להבין את

עדהגנה לוף ותובעת אוסטרובסקיבהן
לחשוב שפלוני עושה דבר רע —

סגן המפקח הכללי, מבלי שירקוני נחקר כלל, החליט מי שהחליט כי אין אשמה מוכחת נגדו, וגם לא יכולה להיות; לכן שוב אין טעם לבזוז זמן בחקירה. ולכן אין ירקוני יכול להיקרא חשוד, בשום פנים ואופן. גם אם באים סותרים ידועים ומת' לונגים על זיופים ושמו של ירקוני נזכר בתלונתם — גם אז אין ירקוני יכול לה' חשב לחשוד.

המלה חשוד כראות עיניו. כי, כפי שסיפר השבוע בחקירתו, "לא היתה לנו טרמינור לוגיה לקרוא בשם מסויים אדם שנגדו מת' הלת חקירה סבירה". חסר היה לו למפכ"ל אובד-העצות המיניוה הנכון כיצד להגדיר אנשים שנגדם מתנהלת חקירה סבירה. "נגד אדם שנגדו מתנהלת חקירה אין משתמשים במושג נאשם. זה בודאי לא", הודעק סהר למשמר חופש האזרח ולהגנתו. ומאחר שלובריו עניה השפה העברית במו'

"באחד משלבי החקירה", סיפר סהר, "כש'

המפקח המתכווץ מציא עברית חדשה

שפה חדשה

ל מיר סהר

הבו לו מילה אחרת במקום „חשוד“!

רציתי להיות בטוח שאני אומר נכון (ב' קשר לנקיון כפיו של ירקוני) שאלתי את ראש אגף חקירות: האם שייקה חשוד? רציתי להיות בטוח, כיון שבשאלתי שאלות בבית-הדין אשר מתוכן אפשר היה להבין ששייקה בסדר. רציתי להבטיח את עצמי שוב ולכן שאלתי את ראש אגף-חקירות והוא אמר לי שלא. זאת אומרת שאינו חשוד. לא עינתי בתיק כיון שהתיק היה עבה מאוד, עם המון מיסמכים. ידעתי ש' בזמן הקצוב שברשותי לא אוכל לקרוא ולהסיק מסקנות."

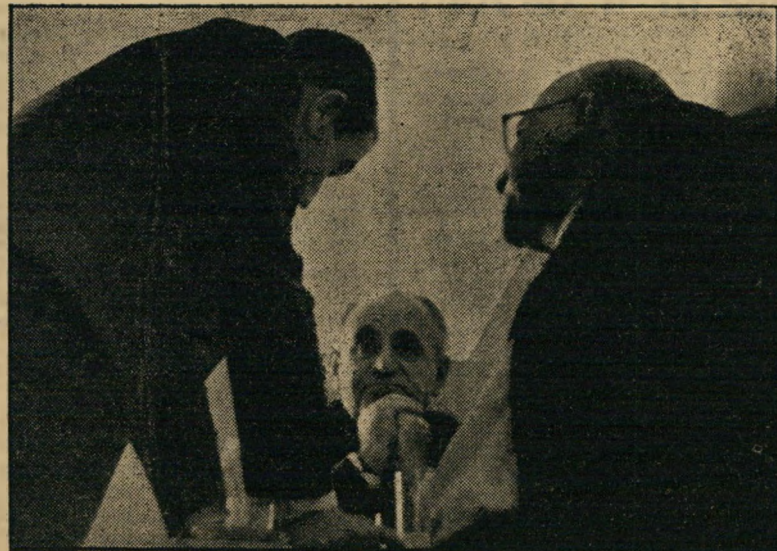
גים השונים של חשדות, לא רצה ראש ה' משטרה להיכשל בטעות לשונית, לכן הוא הלך ושאל לדעתו של ראש אגף החקירות, אבהם זלינגר, באיזה גוון לבחור כדי להגדיר את מצבו של שייקה ירקוני.

ראש אגף החקירות היה גם האיש שמצא לנכון להודיע לסהר ששמו של שייקה "השתרבה לתוך החקירה", בידעו כי יר' קוני הוא ביחס-ידידות עם עמוס בן-גוריון. סהר מסר על כך לעמוס, עתה מצהיר סהר, כי "לא היה לי צורך לחקור על חלקו או מצבו של ירקוני לאחר שידעתי מפיו של ראש אגף-חקירות שאין אשמה מוכחת נגדו."

★ ★ ★

"כרעם ביום בהיר"

דומר: החלטת כי לא היתה אשמה מוכחת נגד שייקה ירקוני, ירדו של

נאשם סהר, מניגור שפירא ופרקליט-מתוו בריאור
— מבלי לדעת ומבלי הוכחות ודאיות

בשבילי דבר חדש, שלא ידעתי עליו קודם לכן".

כשאמר לי זלינגר כי שמו של ירקוני נשתרבה, חשבתי שיש חקירה נגד ירקוני ולא שהוא חשוד, טען סהר. למרות זאת, החליט המפכ"ל כי "ירקוני לא היה חשוד בעיני בשום דבר. אחרת הייתי אומר לע' מוט כי עליו לנתק את יחסיו עמו. במלה "חשוד" משתמשים להרבה מושגים. כש' משתמשים בפיתגם, כבדהו וחשדהו הכל תלוי בהקשר הדברים השימוש במלה "חשוד" לא היה מוגדר או קצוב."

הסתירות והגיתוך שבהגדרותיו של סהר לא השיערו עליו כמלאו הנימה לשנות משהו מדבריו.

"העדות שמסרתי בבית-הדין הוא היתה אמת", הכריז סהר. "לא שיקרתי בבית הדין ואף לא ניסיתי להטעות את בית הדין ואני מאמין שלא הטעיתי. עמדתי ימים רבים, חולה למחצה, על זוכן העדים. נחקרתי על עניינים שונים. אני מאמין ש' דיברתי דברי אמת."

כך העיד יחזקאל סהר בעדותו הראשית הקצרה. ולתובעת אמר: "אינני זוכר מה עשיתי כדי להיות מוכן לעדות זאת. כש' הופעתי בבית-הדין הייתי חולה למדי. עסק' תי או יותר בהחלמה מאשר בעיון בעניין המסובך הזה."

גם כיום, לאור מה שלמדתי, אינני חושב ששייקה ירקוני היה חשוד בתיק אירס"ו. אם נשתמש בהגדרה של חשוד כפי שנתתי אותה."

לשמע מימרת-הספר של המפכ"ל לשעבר, קשה היה למצוא איש באולם שהשכנוע נראה בבירור על פניו. אף לא סהר עצמו.

★ ★ ★

ירדו של סגן המפכ"ל

אם היו זקוקים שלושת השופטים א' להוכחה נוספת, כי צמרת המשטרה רקמה קנוניה מכוערת להעלמת חלקו של שייקה ירקוני בתיק אירס"ו, בא העד הבא וסיפק להם הוכחה כזאת.

לגבי יחזקאל סהר נהגה התובעת במידת הרחמים; אולם לגבי העד שבא אחריו לא חסכה בחיציים והתקפות. ניצב-משנה שמואי זוהר לא השכיל להתמקם. הוא נפגע והת' מוטט. ברגע מסוים, כמעט שנפל מדוכן העדים, שעה שניסה לרדת ממדרגת-העץ על-מנת שיוכל לעיין במיסמך שהגישת לו התובעת.

בהתקבל תלונה היתה המחלקה הכלכלית, שבראשה עמד זוהר משנת 1953 עד שנת 1958, שולחת תיק אירס"ו. גם בפרשת אירס"ו נפתח תיק אירס"ו — שאינו נסגר לעולם, אלא אם מת האדם בו דן תיק זה. שייקה לא מת.

לשייקה ירקוני היה מזל רב מזה. הוא היה ירדו של סגן המפכ"ל. כאשר פנה עמוס בן-גוריון, בעת הכנת התביעה אי-גד שורת המתנדבים, לא זוהר בשאלה אם יר' קוני הוא חשוד, ענה לו זוהר שירקוני אינו חשוד. "אז היתה התשובה נכונה וה' יום היא נכונה", הצהיר זוהר בגאווה.

התובעת הצגינה לו צילום-התלונה על הג' שת החשבונות המנופחים בתיק אירס"ו. "האם ידעת או ממהלך החקירה שהתלונה התייחסה גם לירקוני?" "אני מבין שכך, ענה זוהר בלי להתרגש. "אך היה מוכן לי מאליו שהוא אינו חשוד. כך קבע קצין משטרה שעל דלתו מתנוסס השלט: "משפ' טן".

זוהר הודה, לכל היותר, כי ב'1954 היה ירקוני "נושא לחקירה". לדעתו "אין הגדרה לחשוד". אך בכל זאת "כשמישהו חשוד, אני מונע ממנו את הנסיעה לחו"ל". כאן ציפתה לזוהר הפתעה מביכה. התובעת של' פה מתיקה מיסמך: הוראה החתומה עליידי זוהר עצמו, בה מבקש הוא כי יודיעו למטה הארצי של משטרת ישראל על צאתו ועל בואו של ירקוני. גם אחרי זה אתה חושב שירקוני לא היה חשוד ב'1954? לחצה אותו אוסטרובסקיבהן אל הקיר.

זוהר לא הסמך ולא התרגש. "לפי הגדרתי אני: לא!" שלט. הבעה של שאט' נפש כיסתה את פניה של התובעת.

ירדת מתח תלולה חלה בשעת עדותו של רב-פקד איתן לוף, סגנו לשעבר של זוהר במחלקה הכלכלית, שהעיד על דרכי טיפולו בתיק אירס"ו. בעת מתן עדותו של לוף עזבו הצופים את האולם בהמוניהם.

ברור היה כי כל אדם נורמלי היה רואה בשייקה ירקוני חשוד — בכל לשון שהיא ובהתאם לכל מינוח שהוא. אך ברור עוד יותר היה, כי מישהו דאג לכך שהשם ש' שורבב לפנים הפרשה — ישורבב תורה, החוצה. השאלה שנשאלה היתה: מדוע אין אותו מליק-יושר, רבי-דאנות ויושב על ספסל הנאשמים, לצדו של סהר?